

Єгоричева Світлана Борисівна,

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», доктор економічних наук, професор

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ КОШТІВ ТА ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ

У сучасних умовах важливою складовою законодавства переважної більшості держав світу є правові акти стосовно запобігання та протидії легалізації злочинних доходів, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, які базуються на положеннях Рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF). Ухвалення у 2012 році суттєво оновленої редакції цих Рекомендацій [1] викликало необхідність перегляду існуючих законодавчих актів, що було реалізовано у нашій країні прийняттям у 2014 році нового Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [2], а у Європейському Союзі – Четвертій директиві щодо протидії відмиванню коштів (Директива ЄС 2015/849 від 20 травня 2015 р.) [3].

Зазначені документи достатньо синхронно відобразили такі нові вимоги у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, як необхідність встановлення кінцевих бенефіціарних власників компаній й трастів; проведення процедури поглибленої ідентифікації та встановлення високого рівня ризику всім категоріям публічних діячів (а не лише іноземним) та пов'язаним з ними особам; удосконалення ризик-орієнтованого підходу на всіх рівнях здійснення протидії – національному, первинному, органів нагляду; розвиток організаційних засад діяльності національних підрозділів фінансових розвідок; уточнення обов'язків представників юридичних професій як суб'єктів первинного фінансового моніторингу та ін.

Утім, варто зазначити, що ще до настання кінцевого терміну імплементації положень Четвертій директиви ЄС у законодав-

ство держав-членів (26 червня 2017 р.), Єврокомісія, визначивши стратегічні недоліки світової фінансової системи, насамперед, з точки зору боротьби з фінансуванням тероризму та ухиленням від оподаткування, у липні 2016 р. виступила з пропозиціями щодо внесення змін й доповнень до Директиви [4]. Зараз вони проходять стандартний процес обговорення й затвердження, проте їх необхідно всебічно вивчати, маючи на увазі поступове подальше впровадження в українське законодавство.

Насамперед, мова йде про мінімізацію анонімності при використанні віртуальних валют та передплачених платіжних інструментів, зокрема, карток. Пропозиціями передбачено ввести до складу зобов'язаних осіб (у вітчизняній термінології – суб'єктів первинного фінансового моніторингу) інтернет-платформи з обміну валют та провайдерів «віртуальних гаманців», розповсюдивши на них вимоги проведення належної перевірки (ідентифікації) клієнтів та повідомлення про підозрілі операції. Стосовно платіжних інструментів, планується знизити з 250 до 150 євро обсяг трансакцій, за якими дозволено не проводити ідентифікацію платника, та вилучити дозвіл на непроведення заходів належної перевірки при онлайн використанні передплачених карток.

Єврокомісія вважає за потрібне розширити можливості підрозділів фінансової розвідки в отриманні інформації, зокрема, шляхом надання доступу до централізованих реєстрів банківських та платіжних рахунків, а також централізованих систем пошуку даних, які держави-члени повинні будуть створити з метою ідентифікації власників зазначених рахунків.

Нарешті, заходи щодо попередження фінансування тероризму включають узгодження напрямів додаткової перевірки фізичних та юридичних осіб, які є резидентами високо ризикованих країн (відповідно до переліків FATF та ЄС) та з якими встановлюються ділові стосунки або проводяться трансакції фінансовими установами Євросоюзу.

З метою забезпечення більшої прозорості для протидії відмиванню коштів та ухиленню від сплати податків запропоновано відкрити для широкої публіки державні реєстри бенефі-

ціарних власників компаній, а також трастів, що мають відношення до комерційної діяльності. При цьому, якщо Четвертою директивою була передбачена межа бенефіціарного володіння у 25 % статутного капіталу, то Єврокомісією пропонується знизити її до 10 % для високо ризикованих компаній. Одночасно планується забезпечити пряму взаємодію зазначених реєстрів для спрощення співробітництва між державами-членами.

Крім вищепереліченого, у пропозиціях міститься також деяке розширення переліку суб'єктів, що підлягають моніторингу, уточнення поняття «компетентний орган» та визначення електронних засобів ідентифікації.

Список використаних джерел

1. International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation [Електронний ресурс] : The FATF Recommendations. February 2012. – Режим доступу: http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf. – Назва з екрана.
2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [Електронний ресурс] : Закон України, прийнятий 14 жовт. 2014 року № 1702-VII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702-18/page5>. – Назва з екрана.
3. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015L0849>. – Назва з екрана.
4. Proposal for a Directive of the European Parliament and the Council amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing and amending Directive 2009/101/EC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/justice/criminal/document/files/aml-directive_en.pdf. – Назва з екрана.